

Hrvatsko društvo logoraša srpskih koncentracijskih logora u otvorenome pismu vladajućima

Je li moralno Hrvatima uvesti porez dok Srbija ne plati ratnu štetu

Članovi Hrvatskoga društva logoraša srpskih koncentracijskih logora uputili su pismo Hrvatskoj biskupskoj konferenciji, predsjednici Republike Hrvatske Kolindi Grabar-Kitarović, premijeru Andreju Plenkoviću i svim ministrima u Vladi Republike Hrvatske te predsjedniku Hrvatskoga sabora Gordanu Jandrokoviću.

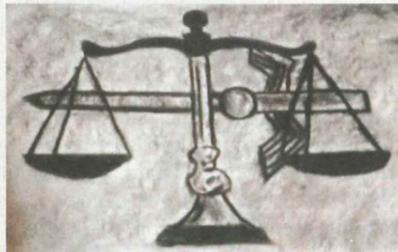
Mi, stradalnici srpskih koncentracijskih logora, nakon sveg zla koje smo proživjeli, svakodnevno se prisjećajući naših prijatelja koji više nisu među nama, pitamo se može li Srbija ući u Europsku uniju s kokardom na zastavi i teškom kompromitacijom slogana 'SSSS', je li političar koji za takvo što glasa, izdajnik? Je li moralno Hrvatima uvesti porez na djedovinu ili bilo kakav novi porez dok Srbija ne plati ratnu štetu (oko 270 milijarda USD)?

Ovim putem izražavamo žaljenje što nitko od nas nije uključen u rad Povjerenstva za suočavanje s prošlošću, ali budući da je predsjednik Vlade naknadno rekao kako se svatko može uključiti u rad Povjerenstva, ovim putem želimo postaviti gore navedene dvojbe; Zajednička pravna stečevina EU tzv. *acquis communautaire* ne poznaje slavljenje i veličanje niti jednoga počinjenog zla. I prije nastanka Unije, postojale su mjere suočavanja s prošlošću. Primjerice, u Njemačkoj su nakon II. svjetskoga rata provedene mjere denacifikacije kroz koje je preispitana uloga svakoga građana te zemlje i njegov prinos zlu. Znakovlje zla zauvijek je zabranjeno. Zašto bi kokarda i crvena zvijezda bile izuzetak? Itekako se sjećamo svakoga trenutka bolnoga zatočeništva i svih činitelja zla koji su se zaklinjali baš u to znakovlje izvikujući slogan 'SSSS'. Poratna je Njemačka platila ratnu štetu i ispričala se žrtvama. Zbog čega bi Srbija i u tome bila izuzetak?, stoji u pismu članova Hrvatskoga društva logoraša srpskih koncentracijskih logora koje potpisuje predsjednik Danijel Rehak.

 <p>HRVATSKO DRUŠTVO LOGORAŠA SRPSKIH KONCENTRACIJSKIH LOGORA ZAGREB, TRG MARKA MARULIĆA 16, 10000 ZAGREB www.hrvatski-list.com.hr</p>	 <p>HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA u p. v. s. biskupa Ksaverska cesta 12A, Zagreb</p>	<p>Poštovani o. biskupi, poštovana predsjednice Republike Hrvatske, poštovani predsjednici Sabora i Vlade, gospoda zastupnici i ministri, poštovani predstavnici medija,</p> <p>mi, stradalnici srpskih koncentracijskih logora,</p> <p>REDUCTIO AD ABSURDUM</p> <p>Nakon sveg zla koje smo proživjeli, svakodnevno se prisjećajući naših prijatelja koji više nisu među nama pitamo se,</p> <p>a) Može li Srbija ući u Europsku uniju s kokardom na zastavi i teškom kompromitacijom slogana 'SSSS' te je li političar koji za takvo što glasa izdajnik?</p> <p>b) Je li moralno Hrvatima uvesti porez na djedovinu ili bilo kakav novi porez dok Srbija ne plati ratnu štetu (oko 270 milijardi USD)?</p> <p>Ovim putem izražavamo žaljenje što nitko od nas nije uključen u rad Povjerenstva za suočavanje s prošlošću, ali kako je predsjednik Vlade naknadno rekao kako se svatko može uključiti u rad Povjerenstva to mi ovim putem želimo postaviti gore navedene dvojbe:</p> <p>Ad 1) Zajednička pravna stečevina EU tzv. <i>acquis communautaire</i> ne poznaje slavljenje i veličanje niti kojeg počinjenog zla. I prije nastanka Unije, postojale su mjere suočavanja s prošlošću. Primjerice, u Njemačkoj su nakon II. svjetskoga rata provedene mjere denacifikacije kroz koje je preispitana uloga svakoga građana te zemlje i njegov doprinos zlu. Znakovlje zla zauvijek je zabranjeno, glede, zašto bi kokarda i crvena zvijezda bila izuzetak? Itekako se sjećamo svakoga trenutka bolnoga zatočeništva i svih činitelja zla koji su se zaklinjali baš u to znakovlje izvikujući slogan 'SSSS'.</p> <p>Ad 2) Poratna je Njemačka platila ratnu štetu i ispričala se žrtvama. Zbog čega bi Srbija i u tome bila izuzetak?</p> <p>Q.E.D.</p> <p>S izražava poštovanja, u ime nas još živih članova Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora</p> <p style="text-align: right;">Predsjednik Danijel Rehak</p>
<p>Uz: Hrvatsko društvo logoraša srpskih koncentracijskih logora Zagreb MB: 1121793 OIB: 36620165652</p>	<p>HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA u p. v. s. biskupa Ksaverska cesta 12A, Zagreb</p>	<p>PREDSJEDNICA REPUBLIKE HRVATSKE u p. v. gđe. Kolinde Grabar Kitarović Pantovčak 241, Zagreb</p>
<p>HRVATSKI SABOR u p. v. predsjednika Sabora i svih zastupnika Trg sv. Marka 6 Zagreb</p>	<p>VLADA REPUBLIKE HRVATSKE u p. v. predsjednika Vlade i svih ministara Trg sv. Marka 2 Zagreb</p>	<p>HINA, Trg Marka Marulića 16, Zagreb</p> <p>IKA Zagreb, Kaptol 4, ZAGREB</p> <p>Hrvatski Katolički Radio, Voćarska c. 106, Zagreb</p>

špekulativnih fondova koji bi onda sebi izlobirao naplatu.

Kako put Srbije do euroatlantskih asocijacija podrazumijeva uljudivanje i prihvaćanje civilizacijskih normi, zajedničke stečevine EU-a te općega uljudbenog i običajnoga prava, držim kako bi bili izdajnički prema Hrvatskoj, ali i prema našim euroatlantskim partnerima dići ruku za ulazak Srbije prije no što ispuni svoju civilizacijsku obvezu. Onaj tko u Hrvatskoj za takvo što digne ruku, ostal će bez nje, naravno u političko-moralnome smislu.

TEŽINA POČINJENOGA
(Ilustracija: Danica Sivić)

Abolicija podrazumijeva samo negovanje onih pobunjenih Srba koji se nisu krvlju okaljali o Hrvatsku i Hrvate, to treba i u pravno-materijalnome smislu razmisliti o odgovornosti svih Srba koji su živjeli i pomagali postojanje tzv. SAO Krajine ... eksplicite o pravosudnoj blokadi njihove imovine. *Abyssus abyssum invocat - Ponor izaziva ponor* (tj. jedan grijeh izaziva drugi), a Srbija još od 1918. nije kažnjena za zlo koje čini.

Prema evidencijama, u Republici Hrvatskoj ima 504.864 hrvatska branitelja, od kojih je 7.097 poginulih, 513 nestalih, 44.799 umrlih, 2.750 ih je počinilo samoubojstva. Svi oni, kao i članovi njihovih obitelji, potomci, svi prognanici i njihovi potomci te ukupno i svi hrvatski građani koji su živjeli i trpjeli posljedice srbijanske agresije, kao i njihovi potomci zaslužuju pravednu ratnu odštetu koja u sebi sadrži ratnu štetu i kumulativne ukamaćene učinke do dana isplate. Očekujem od ove i svih budućih hrvatskih vlada rad na tome. Uostalom, ako su znali obraniti Hrvatsku, znati će kako utjerati političare u red... svim potrebnim sredstvima.

JASENOVAČKI FOTOŠOP POVIJESTI

Prezime:	Ime:	Ime oca:	Rođen/a:	Općina rođenja:	Mjesto rođenja:	Narodnost:
LÖBL	FRIEDRICH	-				ŽIDOV
	Način smrti: UBIJEN		Stradao/la: OD USTAŠA		God. smrti: 1941	
	Mjesto stradanja: U LOGORU		Logor: JASENOVAC		Stratište:	

Prezime:	Ime:	Ime oca:	Rođen/a:	Općina rođenja:	Mjesto rođenja:	Narodnost:
BRAIČEVIĆ	DRAGUTIN	-				
	Način smrti: UBIJEN		Stradao/la: OD USTAŠA		God. smrti: 1942	
	Mjesto stradanja: U LOGORU		Logor: STARA GRADIŠKA		Stratište: ČELIJE SMRTI	

Prezime:	Ime:	Ime oca:	Rođen/a:	Općina rođenja:	Mjesto rođenja:	Narodnost:
HAPAČ	VJEKOSLAV	-				HRVAT
	Način smrti: UBIJEN		Stradao/la: OD USTAŠA		God. smrti:	
	Mjesto stradanja: U LOGORU		Logor: STARA GRADIŠKA		Stratište:	

Prezime:	Ime:	Ime oca:	Rođen/a:	Općina rođenja:	Mjesto rođenja:	Narodnost:
VIČEVIĆ	VILKO	-				HRVAT
	Način smrti: UBIJEN		Stradao/la: OD USTAŠA		God. smrti:	
	Mjesto stradanja: U LOGORU		Logor: STARA GRADIŠKA		Stratište:	

Prezime:	Ime:	Ime oca:	Rođen/a:	Općina rođenja:	Mjesto rođenja:	Narodnost:
BOCAK	DRAGUTIN	-				HRVAT
	Način smrti: UBIJEN		Stradao/la: OD USTAŠA		God. smrti: 1942	
	Mjesto stradanja: U LOGORU		Logor: STARA GRADIŠKA		Stratište: ČELIJE SMRTI	

Mnogim navodnim žrtvama izvor je fotografija. Subnorovci su imali oko sokolovo pri pregledavanju fotoalbuma kada su određivali tko jest, a tko nije stradao u Jasenovcu. Drugih podataka za te stradale nema

Pišu:
M. KOIĆ i NIKOLA BANIĆ

Mrežni jasenovački popis nepreusušni je izvor čuda. U tome je popisu oko 140 navodnih žrtava kod kojih se kao jedini izvor podataka navodi zbirka fotografija Javne ustanove spomen-područje (JUSP) Jasenovac.¹ Sveukupno kod preko 1100 navodnih žrtava kao izvor ili jedan od izvora navodi se zbirka fotografija. Već je u prethodnim tekstovima pisano o znanstvenoj utemeljenosti fotografije kao izvoru za jasenovački popis. Ukratko, fotografije snimljene prije Drugoga svjetskog rata ne mogu biti dokaz o stradanju i/ili o mjestu stradanja. Uz fotografije bi morali biti priloženi podaci o identitetu i o ratnoj sudbini s navedenim izvorom tih podataka. Bez takvih podataka fotografija ne može biti izvor za popis žrtava. U ovome tekstu prikazat će se brojni primjeri koji pokazuju da se u ovom slučaju radilo po raznim principima, a najmanje po znanstvenima.

Od tih preko 1100 navodnih žrtava kod kojih se kao jedini ili jedan od izvora navodi fotografija prema navedenoj nacionalnosti natprosječan je udio Crnogoraca, Čeha i naročito Muslimana u odnosu na ukupni udio u mrežnome jasenovačkom popisu. Veliki je i udjel Roma (73), a u ovome slučaju kod velike je većine kao izvor uz fotografiju naveden i Subnor – organizacija komunističkih veterana iz Drugoga svjetskog rata. Prema podacima, čini se kao da su subnoraši određivali tko je stradao u Jasenovcu razgledavanjem fotoalbuma kao pravo oko sokolovo. Od navodnih žrtava s fotografija najbrojniji su Srbi (424), slijede Židovi (332) pa Hrvati (171). Kod 124 navodne žrtve kod kojih je jedan ili jedini izvor fotografija nije navedena godina rođenja, a kod 376 je godina rođenja od samih autora popisa označena kao nepouzdan podatak. Znači, sveukupno kod 500 navodnih žrtava tj. kod gotovo polovice (45 posto) nema godine rođenja ili je ona nepouzdana. Kod 215 navodnih žrtava nije navedeno ime oca. Nedostatak ovih podataka onemogućuje točnu identifikaciju i provjeru. To znači da su sve te navodne žrtve dvojbene. Uz to, kod 81 navodne žrtve nije navedena godina smrti, a kod njih 204 godina smrti je od autora popisa označena kao nepouzdan podatak. Znači, kod 285 navodnih žrtava, tj. 26 posto nije utvrđeno kada su i jesu li uopće stradale u Jasenov-

cu, Staroj Gradiški ili negdje drugdje. Ovo je samo statistika, a stvarni razmjeri kaosa mogu se vidjeti tek detaljnijim uvidom u pojedinačne podatke. Primjerice, kod petorice navodnih žrtava nije navedeno očevo ime, godina te mjesto i općina rođenja. Znači gotovo ništa od vitalnih identifikacijskih podataka. Radi se o trojici Hrvata (**Dragutin Bocak**), kod dvojice od njih nije navedena ni godina smrti (**Vilko Vičević**, **Vjekoslav Hapač**) te o jednome navodno stradalom bez navedene nacionalnosti (**Dragutin Braičević**) i jednome Židovu (**Friedrich Löbl**). Primjerice, u digitalnome arhivu Yad Vashema od 10 zapisa na upit za Friedricha Löbla niti jedan nema veze s ND Hrvatskom ili Jugoslavijom, ali prema fotografiji iz zbirke JUSP-a Jasenovac on je ubijen u Jasenovcu 1941. godine. Takav znanstveni podvig mogu izvesti samo vrhunski stručnjaci s tehnologijom budućnosti ili oni drugi bliži stilu zaključka s jednoga poznatog grafitu *noću je hladnije nego vani*.

Fotoalbum nestalih

Među navodnim žrtvama kojima je jedini ili jedan od izvora podataka zbirka fotografija može se izdvojiti 10 Židovki iz Sarajeva i jedna iz Zvornika, koje su prema podacima JUSP Jasenovac nestale, ali se navode kao žrtve iz logora Stara Gradiška. Većina je njih prema podacima rodbine, ali i prema podacima iz *Spiska žrtava rata*, a to je srbijanska inačica komunističkog popisa žrtava iz 1964. godine (SZSJ64), umrla u Đakovu, a neke u Auschwitzu ili u Birkenau. Sudeći prema podacima iz digitalnoga arhiva Yad Vashema, može se zaključiti da neke od njih nisu nikada niti postojale ili da nisu stradale u ratu. U mrežnome jasenovačkom popisu nalazi se **Eronija Abinun** (1916., otac Josef), godina smrti nije navedena. U digitalnome arhivu Yad Vashema, koje li ironije, nema baš niti jedne jedine Eronije, ali postoje dva zapisa za Erdonju Abinun (Sarajevo, 1914. Josef) i u oba zapisa, a jedan je prema *Spisku žrtava rata*, navodi se da je mjesto smrti logor Đakovo Na temelju navedenoga može se zaključiti da su autori jasenovačkoga popisa pomno birali izvor podataka. U ovome slučaju nisu mogli koristiti svoj glavni izvor SZSJ64 ako se u njemu navodi drugo mjesto smrti pa je preostalo poslužiti se nekakvom fotografijom tj. bolje reći *fotšopom* povijesti. **Flora Abinun** (1888., ime oca nije navedeno) je prema iskazima rodbine, ali i prema srbijanskom *Spisku žrtava rata* stradala u Đakovu. **Lotika Albahari** (1924., Rafo) je samo na-

izgled složeniji slučaj jer kao da je nastala spajanjem podataka nekoliko imenjakinja od kojih niti jedna nije stradala u Staroj Gradiški ili Jasenovcu. U jednome zapisu iz digitalnog arhiva Yad Vashema nalazi se Lotti Albahari (1922.) čiji su roditelji Rafael i Sida, ali samo se navodi da se njezino ime pojavljuje u jednome dokumentu bez detalja o ratnoj sudbini.² Zatim ima jedan zapis o Loti Albahari iz Sarajeva koja je tijekom Drugog svjetskog rata bila zatočena u Lepoglavi. U digitalnome arhivu Yad Vashema je i Loti Albahari (1922.) iz Tomislavgrada, ali kao roditelji se navode Yaakov i Zimbula i prema podacima rodbine stradala je u Auschwitzu. Samo u srbijanskim i komunističkim izvorima može se naći Lotika Albahari iz Tešnja, rođena 1930. godine, otac Jakov i ona je prema navedenim podacima stradala 1941. godine u logoru Đakovo, ali njezino ime se ne nalazi na popisu žrtava pokopanih na židovskome groblju u Đakovu, a ne spominje ju ni istraživač Arie Shtern. S obzirom na očevo ime, usporediva je s gore navedenom žrtvom iz Auschwitza. **Erna Alkalaj** (1904., Moise*) u napomenama je alternativno ime oca Moris.³ Prema iskazu supruga u kojem je priložena i fotografija Erna Alkalaj stradala je u Jasenovcu, ali prema iskazu brata stradala je u Gakovu u Bačkoj, a prema istraživaču Ariju Shternu stradala je u Đakovu. Čak i u srbijanskom *Spisku žrtava rata* podatak je da je Erna Alkalaj stradala u Đakovu. Naizgled se čini kao zbrka, ali praktično u tri od četiri zapisa najbliže rodbine, istraživača holokausta pa čak i u srbijanskome reizdanju komunističkog popisa žrtava rata navode se podatci koji upućuju na logor Đakovo. Za **Ninu Alkalaj** (1925., Haim) u digitalnome se arhivu Yad Vashema nalazi iskaz oca, to je isti onaj Khaim Alkalaj koji se navodi kao suprug gore navedene Erne Alkalaj. Prema njegovu iskazu, Nina Alkalaj stradala je u Jasenovcu. Međutim, očevo iskaz pobijaju druga dva iskaza. Prema Kalmanu Altarcu, Nina Alkalaj je ubijena, ali mjesto smrti nepoznato je, a prema istraživaču Ariju Shternu mjesto smrti je u logoru Đakovo. **Klara Altarac** (1935., Santo) u digitalnome arhivu Yad Vashema nema identične žrtve, ali ima nekoliko ekvivalentnih koje kao da su nastale kloniranjem. Primjerice, Klarica Altarac, (1936.*, Vlasenica) umrla 7. svibnja 1942. u logoru Đakovo.⁴ Klaru Altarac iz Vlasenice može se naći i u *Spisku žrtava rata*. U toj inačici rođena je 1938., tj. mlađa je dvije godine i stradala je u Vlasenici 1941. godine. U *Spisku žrtava rata*, a to znači i u SZSJ64, često se nalaze cijeli setovi imenjaka koji se

razlikuju tek u nekome detalju, primjerice u minimalnoj razlici u godini rođenja. Tako i u ovome slučaju u *Spisku žrtava rata* se nalaze i Klara Altarac (1935., Sarajevo, Jakob) pa samo godinu starija Klara Altarac (1934., Sarajevo, Moise), obje stradale u Đakovu 1942. godine. Pa zatim Klara Altarac (1939., Tuzla, otac Isak), živjela u Sarajevu, stradala **20.12.1941.** u Đakovu, zatim Klarica Altarac iz Sarajeva (1937., Sarajevo, Jakob). Ona je navodno stradala u Jasenovcu u **prosincu 1941.** godine. Znači ima isto ime oca kao i dvije godine starija imenjakinja i sugrađanka, a stradala je u istom mjesecu iste godine kao i dvije godine mlađa imenjakinja i sugrađanka. Zatim u istom *Spisku* nalazi se Klara Altarac (1937, Kraljevo, Rafael), živjela u Sarajevu stradala u Đakovu **20. 12. 1941.** kao i dvije godine mlađa imenjakinja i sugrađanka. Tri imenjakinje stradale najvjerojatnije u istome danu na istome mjestu pretjerano je čak i za snove, a kamoli za javu. Od svih navedenih Klara Altarac rođenih između 1934. i 1939. godine samo za jednu postoji potvrda iz nekoga izvora koji nema veze s komunističkom SFR Jugoslavijom ili sa susjednom ne baš prijateljskom Srbijom da se radi o stvarnoj osobi. Klara Altarac je primjer kako se beskrajno mogu umnažati žrtve. Samo je trebalo imati dovoljno tinte, papira i mašte. **Olga Altarac** (1900., Eljas*) u digitalnome arhivu Yad Vashema nema žrtve s identičnim podacima, ali mogu se razlikovati dvije iz Sarajeva vrlo sličnih godina rođenja 1896. i 1898., stradale u Đakovu i Lobargradu i jedna iz Beograda (1903.) za koju se ne navodi gdje je ubijena, ali za vrijeme rata živjela je u Beogradu i kao opaska u njezinu obrascu navedeno je „izdaja“. Prema tome može se pretpostaviti da je izdana u Beogradu i da je potom ubijena i to vjerojatno ne daleko od mjesta na kojem je izdana. Nije bez razloga već 1942. godine proglašena *Judenfrei* Srbija.⁵ **Sara Bahar** (1889., Jozef) s jasenovačkoga popisa, a u *Spisku žrtava rata* je Sara Bahar rođ. Gaon (1898., Sarajevo) stradala u Đakovu 1942. Podudarni podatci su u digitalnom arhivu Yad Vashema za istu ženu i prema Ariju Shternu tj. prema organizaciji preživjelih Židova iz Jugoslavije te prema iskazu brata. Svi ti podatci razlikuju se od navodne jasenovačke fotožrtve po mjestu smrti i po zamijenjenim dvjema zadnjim znamenkama u godini rođenja (89/98). **Rena Gaon** (1878., Jakov), u digitalnome arhivu Yad Vashemu iskaz je sina prema kojem je stradala u Đakovu, a u notornome srbijanskom pamfletu *Spisak žrtava rata* navodi se da je mjesto smrti nepoznato. Navodnoj jase-

novačkoj žrtvi **Anuli Papo-Levi** (1911., Isak) najsličnija po svemu osim po mjestu smrti je Anula Papo (1911., Sarajevo, Isak) iz *Spiska žrtava rata*, stradala u Đakovu 1942. godine. Jedina od nestalih s fotografija koja nije iz Sarajeva je **Zafira Levi** (1888., Finci). O njoj nema podataka u digitalnom arhivu Yad Vashema. Jedini zapisi za to ime odnose se na jednu ženu iz Soluna u Grčkoj za koju se navodi da je stradala u Auschwitzu u travnju 1943. ili u logoru Birkenau u ožujku 1943. godine.

Fotografije nepoznatih

Na jasenovačkome popisu nalazi se sedmero navodnih žrtava iz Stare Gradiške kod kojih se kao jedini izvor podataka navodi zbirka fotografija. Radi se o četvero djece i trojici muškaraca. Navode im se samo prezimena, a imena su nepoznata. Nepoznate su im i godine rođenja i smrti te imena očeva. Znači da praktično nema podataka prema kojima bi se ovih sedmero bezimernih trebalo nalaziti na poimeničnom popisu jasenovačkih žrtava. U tri slučaja se u rubrici za ime oca navode ženska imena. Iz Banje Luke su **NN - dijete** i **NN – muškarac** oboje **Omerbašić**, te **NN – muškarac Srečić**. Iz Zavidovića su **dva NN – djeteta Hane Kohen**. Iz Ploča je **NN – muškarac Mikulić**, a iz Pakraca je **NN – dijete Malvine Wachslar**. U ovomu zadnjem slučaju mogu se u digitalnome arhivu Yad Vashema naći usporedivi podatci. Primjerice, prema iskazu tete iz 1986. godine Lea Wachslar/Veksler (1929., Nova Gradiška) kći Juliusa i **Malvine**, živjela je u Pakracu, stradala je u Đakovu. Prema iskazu sestrične Lea Wachslar/Veksler je ubijena, ali mjesto smrti nije navedeno. U skeniranome originalnom obrascu piše da je deportirana iz Pakraca 24. prosinca 1941. godine i da se nikada nije vratila iz logora. Ne navodi se naziv logora. Prema iskazu polubrata Leah Wachslar kod koje su godina i mjesto rođenja te imena roditelja podudarni s prethodnim primjerima stradala je 1942. u Jasenovcu u **plinskoj komori**. Trovanja plinom spominju se glede Stare Gradiške, ali plinske komore u logoru Jasenovac ne spominju čak ni komunistička, niti srpska propaganda pa iskaz djeluje neuvjerljivo. Tome treba dodati da se radi o zapisu iz 1999. godine. Znači više od pola stoljeća nakon Drugog svjetskog rata, ali u ovom slučaju važnija je relacija da se radi o podatku koji je nastao nakon Domovinskoga rata, a većina takvih iskaza kontaminirana je konstantnom srpskom propagandom koja marljivo radi dok hrvatska diplomacija spokojno spava kao Tmoruzica.

Prema nekakvoj listi Židova iz Slavenskoga Broda ubijenih od 1941. do 1945. godine Lea Wachslar iz Nove Gradiške, kći Malvine, stradala je u Jasenovcu, ali 1941. godine, znači godinu ranije nego što navodi polubrat i bila je stara 17 godina, a to znači oko 5 godina starija nego u ostalim slučajevima. Sve liste nastale tijekom vladavine komunističkog režima najblaže rečeno nisu pouzdane. Dobar primjer u ovome slučaju bio bi podatak iz liste Židova iz Kukunjevca, Lipika i Pakraca preminulih u holokaustu prema kojoj postoji Leo Vaksler, rođen 1933. godine, četiri godine mlađi od Lee, živio je u Pakracu, a majka mu se zvala **Molvina**. Prema navodima ubijen je, ali ne navode se okolnosti i mjesto smrti. Samo se u ovoj listi spominje nekakav Leo Vaksler/Wachslar pa je pretpostavka da se u ovom slučaju radi o zatipku ili o namjernome kreiranju papirne žrtve.

Od Đakova do Treblinka

Moric Koen (1910.*, Sarajevo, Rafael) navodno stradao nepouzdanom određene 1943.*, u Jasenovcu*, ali i taj podatak označen je kao nepouzdan. U napomenama se navodi vrlo različita godina rođenja 1898., ali i druga godina smrti 1941. Isto tako, kao mjesto smrti navodi se Stara Gradiška, ali poziva se i na podatak iz digitalnoga arhiva Yad Vashema, prema kojemu je mjesto smrti nepoznato. Takav se podatak nalazi u digitalnome arhivu Yad Vashema, u iskazu nećakinje Blanke Montilio. U tome iskazu navodi se da je Moric Koen iz Zagreba i da je stradao 1942. godine. Autori jasenovačkoga popisa izuzetno se rijetko pozivaju na podatke iz Yad Vashema, a i tada to rade selektivno. Postavlja se pitanje zašto iz digitalnoga arhiva Yad Vashema uzeti samo podatak iz iskaza u kojemu nema očeva imena, mjesta i godine rođenja? Po takvoj logici moglo se uzeti podatak o Moricu Koenu koji je rođen iste 1910. godine kao navodna jasenovačka žrtva. Možda je problem što se u tome slučaju kao mjesto smrti navodi srpski logor u Šapcu i masakr iz rujna 1941. godine. Ti su podatci iz *Spiska žrtava rata* srbijanske inačice komunističkog popisa žrtava iz 1964. godine pa bi se moglo zaključiti da autori popisa ne vjeruju u svoj glavni izvor podataka. Kad se pogledaju ostali podatci iz digitalnog arhiva Yad Vashema o žrtvama imena Moric Koen uzimajući u obzir samo iskaze rodbine, ističu se dva zapisa. Prvi je o Moritzu Koenu/Coenu rođenom 1905. godine u Skoplju, stradalom u Treblinku. Ovdje je zanimljivo da se supruga stradalog zove **Rachel** tj. Rakhel,

a to svakom sumnjičavom revizionistu može izgledati kao da je ime supruge korišteno kao ideja za kreiranje **Rafaela** imena oca, navodne jasenovačke žrtve. Drugi Moritz Kohen rođen je 1902. godine u Beogradu, a prema iskazu nećaka i ubijen je baš u Beogradu 1941. godine. Znači u digitalnome arhivu Yad Vashema tri su iskaza rodbine o žrtvama koje imenom i godinama starosti odgovaraju Moricu Koenu s jasenovačkog popisa, ali ni u jednome slučaju ne navodi se da su stradali u Jasenovcu ili Staroj Gradiški. Za autore jasenovačkog popisa ovakvi iskazi rodbine su, čini se, previše revizionistički. **Lota Rozenbaum** (1898., Pakrac), a u napomenama mrežnog jasenovačkog popisa navodi se prezime Rasenhauum i Podravska Slatina. U digitalnom arhivu Yad Vashemu osim nepouzdanih podataka iz srbijanskoga *Spiska žrtava rata*, ima jedan zapis o Loti Rozenbaum rođ. Štraus iz Pakraca, ali ona je rođena 1876. godine. Izvor podataka je lista preminulih Židova iz Pakraca. Prema toj listi Lota Rozenbaum bila je u logorima Stara Gradiška i Đakovo, a kao mjesto smrti navodi se Đakovo 1942. godine. Za **Beti Cveher** (1887., Poljska) u digitalnome arhivu Yad Vashema postoje podatci da je umrla u logoru Đakovo. U digitalnome arhivu Yad Vashema nema niti jedna **Greta Redlich** (1905., Sarajevo, Franc*), a u arhivu Yad Vashema nalaze se zapisi o jednoj Greti Redlich iz Breslaua u Njemačkoj tj. Wrocławu u današnjoj Poljskoj i o jednoj iz geta Theresienstadt. **Bar Kohba Papo** (1914., Sarajevo) kod njega se u jasenovačkom popisu navodi da je stradao 1941. godine u Jasenovcu, a u napomenama da je stradao 1942. godine u Đakovu. Taj podatak o smrti u Đakovu 1942. godine nalazi se u *Spisku žrtava rata* uz dodatak očeva imena koje nedostaje u jasenovačkom popisu. Ako se pretraži digitalni arhiv Yad Vashema tako da se kao ključne podatke postavi prezime Papo, Sarajevo, godinu rođenja 1914. s otklonom od ±5 godina, muškarac, otac Danijel, dobiju se samo dva rezultata – oba iz istog izvora srbijanskog pamfleta *Spisak žrtava rata*. Osim već navedenoga Bar Kohbe Papa, to je i **Abraham Papo** (1914.), koji se također nalazi na jasenovačkom popisu. Znači ili se radi o jasenovačkim blizancima ili o kreiranju lažnih žrtava. U ovome slučaju treba spomenuti i imenjaka **Avrama Papa** (1914., Sarajevo, David). Od gore navedenih „blizanaca“ razlikuju se jedino po očevu imenu David. Kao ni u prethodnim dvama slučajevima, niti za Avrama Papa, osim iz komunističkih tj. srpskih izvora, nema drugih podataka koji bi potvrdili da se radi o jasenovačkoj žrtvi. **Renik**

Albahari (1929., Tešanj, Šebetaj) u napomenama se navodi Renikov. To bi moglo biti prezime, ali ne i osobno ime. Naravno, u digitalnome arhivu Yad Vashema nema ni spomena žrtvi s takvim imenom ili prezimenom. **Vilko Grünberger** (1907., Pakrac) o tom bravaru ima nekoliko zapisa u Yad Vashemu. Većina je iz komunističkih i srpskih izvora, ali ima

Na jasenovačkome popisu nalazi se sedmero navodnih žrtava iz Stare Gradiške kod kojih se kao jedini izvor podataka navodi zbirka fotografija. Radi se o četvero djece i trojici muškaraca. Navode im se samo prezimena, a imena su nepoznata. Nepoznate su im i godine rođenja i smrti te imena očeva. Znači da praktično nema podataka prema kojima bi se ovih sedmero bezimernih trebalo nalaziti na poimeničnome popisu jasenovačkih žrtava

i jedan znakoviti zapis sestrične koja navodi da je Vilko Grünberger „bio zatočen u jednom od ovih logora: *Jasenovac, Loborgrad, Đakovo*“. Dakle mnogo pretpostavki, a malo činjenica. Kod **Franje Kardoša** (1891., Zagreb) u napomenama se navodi podatak Židovske općine Zagreb da je mjesto smrti nepoznato. U digitalnome arhivu Yad Vashema dva su zapisa o Franji Kardošu iz *Spiska žrtava rata*. Prema prvome Franjo Kardoš iz Zagreba, rođen 1890., otac Adolf, ubijen 1945. godine u ne-

poznatom logoru. Prema drugom zapisu gotovo sve je isto osim što u ovome slučaju Franjo Kardoš nije iz Zagreba već iz Opatije i ubijen je 1941. godine u zagrebačkome logoru. Prema iskazu nećakinje Franjo Kardoš, rođen je u Janoshazi u Slovačkoj, a živio je u Zagrebu. Navodi se da je deportiran 1942. godine, ali nije poznato mjesto deportacije. **Salamon-Buki Kunorti** (1895.*, Sarajevo) u napomenama se navode dva alternativna prezimena Kunfti i Konorti, alternativna godina rođenja ne baš bliska 1906., a sveukupno se navode tri godine smrti nepouzdana 1944.* i alternativne 1941. i 1942. U digitalnome arhivu Yad Vashema osim iz jugokomunističkih i srpskih izvora nema prezimena Kunorti, Konorti ili Kunfti. Pretpostavka je da se radi o slučajno ili namjerno promijenjenome prezimenu Konforti/Konforte. Primjerice, na jasenovačkome popisu nalazi se **Salamon Konforti** (1914., Sarajevo, Moise*), a u digitalnome arhivu Yad Vashema nekoliko je zapisa rodbine o imenjaku rođenom u razdoblju 1913. do 1915. godine kojem se otac zove Moric/Moris i ne spominje se da je stradao u Jasenovcu. Štoviše, u jednome se iskazu navodi da je ubijen u Palama kod Sarajeva.

Eretz Izrael

U mrežnome jasenovačkom popisu su i trojica Židova, dvojica iz Sarajeva i jedan iz Vlasenice koji su prema fotografijama i subnorašima stradali u Staroj Gradiški premda se kod sve trojice ne navodi da su ubijeni, već da su nestali. To su **Jozef Abinun** (1936., Aron*), u napomenama je alternativno očevo ime Solomon. U digitalnome arhivu Yad Vashemu nema takve žrtve, ali ima jedan Jozef Abinun koji je živio u Šapcu, a prema iskazu nećaka, ubijen je 1941. godine u dobi od 56 godina. Njegov se otac zvao Aron kao i kod navodne jasenovačke žrtve. U digitalnome arhivu Yad Vashema je i zapis o Josefu Abinunu starom 35 godina, živio je u Šapcu, a ubijen je u listopadu 1941. godine u Zasavici, stratištu srpskoga logora Šabac. Premda je velika razlika u starosti, u prethodnim su tekstovima već navedeni primjeri iz mrežnoga jasenovačkog popisa, gdje su navedene razlike od nekoliko desetljeća kod pojedinih žrtava i slučajeve kada godine starosti postaju osnova za kreiranje godine rođenja. Zanimljivo da se na jasenovačkome popisu nalazi još jedan **Jozef Abinun** (1924., Sarajevo, Šalom), a u napomenama se navodi alternativno ime Šalam, što asocira na inačicu imena Salomon koje se navodi kao alternativa

očevu imenu kod gore navedene jasenovačke žrtve. On je navodno stradao 1941.* godine u Jasenovcu. U *Spisku žrtava rata* je gotovo identičan Jozef Abinun (1924., Sarajevo, Salam) i on je navodno stradao u Jasenovcu, ali 1942. godine. Kao što se moglo očekivati, u digitalnome arhivu Yad Vashema nema potvrde ovih podataka iz srpskih i komunističkih izvora pa se može pretpostaviti da se radi o „doradi“ podataka iz prethodnoga slučaja. **Haim Altarac** (1930., Sarajevo, Santo) još je jedna žrtva s mrežnoga jasenovačkog popisa za koju ne postoje podatci u digitalnome arhivu Yad Vashema. Jedini usporedivi zapis je o Khaimu Altarcu (1904., Vlasenica, Shmuel), ali on je znatno stariji i prema iskazu nećakinje ubijen je 1942. godine u Vlasenici. **Santo Altarac** (1902.*, Vlasenica, Haim) – kod njega se u napomenama navode i dvije alternativne godine rođenja 1900. i 1924., znači „samo“ 22 godine razlike. Takva ogromna razlika u godinama ne bi se smjela pojaviti u službenim podacima ustanove na državnome proračunu koji su rađeni prema znanstvenim principima, ali to u slučaju jasenovačkoga popisa nije izuzetak. Takvi podatci mogu biti produkt krajnje aljkavosti, neznanja ili političke propagande koja se nekritički ili tendenciozno reciklira. U digitalnome arhivu Yad Vashema četiri su zapisa koji „pokrivaju“ godine rođenja navedene u popisu i alternativne iz napomena. Sažeto, to su Shem Tov Szanto Altaratz (1904., Vlasenica, Khaim), za vrijeme rata bio je u Vlasenici. U iskazu brata navodi se da je ubijen, ali ne navodi se mjesto smrti. Mlađoj inačici Sante Altarca u digitalnom arhivu Yad Vashema odgovara Santo M. Altarac rođen 1927. godine, živio je u Sarajevu. Nalazi se na popisu djece koja su tijekom lipnja 1942. godine s pratnjom trebala otići iz Zagreba preko Turske do današnjeg Izraela.⁶ **Moric Lerer** (1926., Sarajevo, Zelig); u digitalnome arhivu Yad Vashema četiri su zapisa na upit za Morica Lerera. Samo jedan iskaz je na temelju iskaza rodbine, ali radi se o čovjeku koji nema veze s ND Hrvatskom.

Dva zapisa odnose se na istoimeno dijete čije se ime nalazi na listi djece koja su u lipnju 1942. godine određeni za odlazak iz Zagreba preko Turske do, kako se navodi, Eretz Izraela⁷ tj. do područja današnjeg Izraela, baš kao što je već prije navedeno u slučaju Sante Altarca. Zanimljivo da se u *Spisku žrtava rata* nalazi Moric Lerer (1927., Sarajevo) stradao u Jasenovcu 1941. godine. Znači, sve isto kao i kod navodne žrtve s mrežnoga jasenovačkoga popisa, ali otac se zove Ašer. Kao da se četnici i partizani nisu dobro uskladili. **Feliks Lerer** (Sarajevo), u jasenovačkome popisu navodi se vrlo malo podataka, osim navodnoga mjesta rođenja još samo i mjesto smrti Stara Gradiška što nije čudno s obzirom na to da je izvor podataka fotografija. U digitalnome arhivu Yad Vashema nalaze se samo dvojica imenjaka i to Felix Lehrer (1867.) iz Austrije koji je bio u getu Theresienstadt i jedna istoimena beba iz Francuske. **Selik Lerer** (1881., Sarajevo) u digitalnome arhivu Yad Vashema osam je zapisa za istoimene žrtve, ali svi su iz Poljske i nisu povezani s ND Hrvatskom. **Šimon Lerer** (1933., Sarajevo). Od trinaest zapisa u digitalnome arhivu Yad Vashema o Simonu Lehreru samo jedan je s područja ND Hrvatske i to su podatci iz srbijanskoga *Spiska žrtava rata*. Znači da uopće nema dokaza da je netko od četvorice Lerera stradao u Jasenovcu. Štoviše, prema podatcima u slučaju Morica Lerera moglo bi se zaključiti da su Lereri vjerojatno otputovali prema Turskoj. Na tom im se putu nalazila *Judenfrei* Srbija pa možda nisu stigli na planirano odredište.

Identiteti bez pokrića

Kod **Draginje Vlajisavljević** s jasenovačkoga popisa nije problem to što se ne zna je li navodno stradala 1945.* ili 1943. godine i što se u napomenama navodi i alternativno prezime Vlajisavljević, već da se kao na tekućoj traci navode i potpuno različita alternativna prezimena Vojsavljević i Milosavljević. Kod **Draginje Borović** slična je situacija. U napomenama se navode alter-

nativna prezimena Makić i dva puta Mačkić jednom kao djevojačko prezime, a drugi put kao prezime nestale žene. Kod **Kate Vuja-klije** navedena su alternativna prezimena Vujatlja, a prema podatku iz zbirke fotografija je pretpostavljeno prezime Vujana. Kod **Martina Tautlera** se u napomenama navodi Tahtler i Rahtler. Treba li uopće spominjati de se žrtva imena Martin Tautler/Tahtler/Rahtler ne nalazi u digitalnome arhivu Yad Vashema. **Frane Livić** se prema podatcima s fotografija preziva Plivić. **Stevan Kvrđić** je sudeći prema napomenama nekoliko godina stariji Stevo Gergić i navodi se da je nestao, a prema podatku s fotografije nije iz okolice Novske, već iz Daruvara. **Munira Hadžić** (1929.) iz okolice Žepča je prema napomenama pet godina stariji muškarac Munir Hadžić (1924.). **Ahmet Ljubunčić** iz Livna je prema napomenama u stvari iz Iliđe kod Sarajeva, a čak i *subnorovci* navode da je stradao u Norveškoj 1941. godine pa nije mogao biti ubijen od ustaša u Jasenovcu 1942.* godine. Izgleda da je u jasenovačkom mitu broj kreiranih „istina“ jednak broju partijskih komesara zaduženih za komunistički *agitprop* pomnožen s razinom mašte uz do-datak zlobe.

Efemerni četnici

Na kraju vrijedi spomenuti Srpkinja **Dragojlu Batoz** (1924.*, Prijedor, Milan) kod koje se kao izvori navode čak dvije fotografije. Navodno je stradala 1944. godine u Staroj Gradiški i već je taj podatak dvojbena s obzirom na ratnu povijest tog logora, ali u napomenama se navodi ime Dragoja, mjesto C. Dolina i alternativne godine rođenja 1928. i smrti 1942. Prijestupnog dana 29. veljače 2016. godine na mrežnome jasenovačkom popisu pojavilo se na nekoliko sati pa zatim nestalo 719 novih imena jasenovačkih žrtava. Uz nekoliko poznatih četnika kao što su Pavle Đurišić, Zaharije Ostojić, Dragiša Vasić, Petar Bačović, Luka Baletić i Mirko Lalatović na tom sramotnom popisu našlo se i ime Dragoja Batoza rođenoga 1928. godine, Srbina iz Crne Doline kod Prijedora čiji se otac zove Milan, a stradao je u Staroj Gradiški 1942. godine. Usporedite ove podatke s gore navedenom Dragojlom Batoz i sve će vam biti jasno. To je prava slika jasenovačkoga popisa. Naravno za nepopravljive kao zadnja obrana neobranjivoga ostaju blizanci ili možda nekakav ustaški projekt Gemini.

- 1 JUSPI745: JSV-inv.br/00 FR – Zbirka fotografija Spomen-područja Jasenovac
- 2 List of Jews from Zagreb and the surrounding area including their fate and details of the damage caused to their property
- 3 U nekoliko slučajeva postoji ista alteracija imena Moise/Moris tj. Moric
- 4 Yad Vashem - Lists of Jewish inmates who perished in the Djakovo camp, and were buried in the Jewish cemetery in Djakovo
- 5 https://hr.wikipedia.org/wiki/Holokaust_u_Nedićevoj_Srbiji
- 6 List of children and their escorts who were designated to make aliya to Eretz Israel from Zagreb via Turkey, June 1942
- 7 zemlja Izrael